

Tooran käskyt

10.oppitunti 15.06.2012 Isak Penzev

Shalom, hyvät ystävät.

Viime oppitunnilla me käsittelimme lähimmäissuhteita ja sitä, miten me suhtaudumme lähimmäisiin. Nostimme monta kertaa esille, mitä käskyt ovat. Teimme sellaisen johtopäätöksen, että monet moraalin ja etiikan asiat pohjautuvat Tooran käskyihin. Nyt meille on ajankohtaista esittää kysymys, mikä on käsky ja mitä se sisältää. Juutalaisuudessa ja juutalaisessa traditiossa tätä kysymystä on käsitelty hyvin perusteellisesti. Tämä oppitunti ei perustu minun tutkimuksiini ja johtopäätöksiini vaan se pohjautuu nimenomaan juutalaisiin lähteisiin. Tällä oppitunnilla otan esille nämä lähteet ja käytän niitä.

Ensisijaisesti me käsittelemme kysymystä, mikä on käsky. Hepreaksi sana käsky on mitsva. Mitsva pohjautuu verbiin tsiva, mikä tarkoittaa: käskyttää. Mitsvot - käskyt- ovat Jumalan käskyjä. Ne eivät ole suosituksia, joita voi tehdä tai jättää tekemättä, vaan nimenomaan käskyjä. Eli niitä pitää noudattaa ja tehdä. Tätä voi vertailla armeijan järjestelmään. Jos upseeri antaa käskyn alamaiselleen, sitä on noudatettava.

Yleensä käskyistä on olemassa erilaisia muotoja. Jokainen on varmasti kuullut, miten perinteinen kirkko jakaa ja määrittelee Tooran käskyjä. Käskyt jaetaan kolmeen ryhmään: moraalikäskyt, rituaaliset käskyt ja yhteiskunnalliset käskyt. Tämä jako kolmen ryhmään muodostui kirkossa keskiajalla. Kirkon oppi perustuu siihen, että moraalilaki on edelleen voimassa, mutta rituaaliset ja yhteiskunnalliset lait on poistettu. Jako perustuu myös siihen, että he yrittävät korostaa, että Jeshua ei kumonnut käskyjä, mutta apostolien opetuksesta näemme, miten käskyjä muodostetaan ja peruutetaan. Kirkko on yrittänyt soveltaa tätä ristiriitaa. Ja kirkon sovellus on todella epäonnistunut, koska monet tärkeät käskyt jäivät ulkopuolelle.

Esimerkiksi oikeudenmukainen oikeudenkäynti, joka koskee nimenomaan yhteiskunnan lakeja, on laitettu kokonaan pois. Myös Herran juhlia koskevat Tooran käskyt on poistettu kokonaan ja tästä on seurannut, että kirkolliset juhlat on kokonaan irrotettu Israelin kansasta ja heidän juhlistaan. Kirkkoon on muodostunut omia pyhiä juhlia, jotka eivät pohjaudu Tooran opetukseen. Monet kirkkopyhät pohjautuvat nimenomaan pakanuudesta tulleisiin juhliin, joita yritetään soveltaa Raamatun valossa. Ehkä tänä päivänä kirkollisten pyhäinpäivien alkuperäinen tarkoitus on unohdettu, mutta jokainen voi tutkia tietääkseen, mistä ne ovat lähtöisin.

Koska kirkolliset päätökset johtavat siihen, että irrottaudutaan kokonaan Israelista ja Herran Toorassa määräämistä pyhistä juhlista, kirkko on menettänyt Herran juhlien profeettallisen sanan ja messiaanisen sanan näkemyksen. Eli me näemme nyt, että tämä kirkollinen käskyjen ryhmittely ei pohjaudu Jumalan Sanaan. Tämä käskyjen jakaminen kolmeen osaan on muodostunut nimenomaan keskiajalla 1200-luvulla eikä pohjaudu millään tavalla juutalaisuuden oppeihin. Miten juutalaisuudessa jaetaan Tooran käskyjä?

Juutalaisuudessa Tooran käskyjä on perinteisesti jaettu sillä tavoin, että ensimmäinen osa on hepreaksi ashee, joka tarkoittaa ” tekee”. Seuraava ryhmä on loo ta ashee eli käännettynä ” älä tee ”. Eli tämän päivän kielellä käskyt voi lajitella joko kielteisiin tai myönteisiin käskyihin. Esimerkiksi myönteisiä käskyjä ovat: kunnioita vanhempiasi tai lue Purim-juhlan Esterin kirjaa. Esimerkkinä kielteisistä käskyistä ovat: älä tee työtä shabattina tai älä syö hapattua leipää Pesachin juhlan aikana. Ja tämä on hyvin yleinen käskyjen jako juutalaisuudessa. Yleisesti, jos me näemme Tooran tekstissä sanotun: tee tämä tai älä tee tätä, nämä sanat kuuluvat nimenomaan käskyjen osioon.

Se, miten juutalainen suhtautuu käskyihin, määrittelee hänen uskonnollisen ja hengellisen tasonsa. Jos eurooppalaisessa kulttuurissa puhutaan uskonnollisesta tai uskovaisesta, niin juutalaisuudessa puhutaan käskyn noudattajasta; juutalaisesta, joka noudattaa Jumalan käskyjä.

Käskyjä voi jakaa myös niistä lähteistä, mistä käskyt ovat kotoisin. On olemassa kirjallisen Tooran käskyt sekä käskyt, jotka juutalaiset viisaat ovat määritelleet. Esimerkiksi Pesach-juhlan käskyt ovat kirjallisen Tooran käskyjä, mutta Hanukka-kynttilöiden sytyttäminen on juutalaisten viisaiden käsky. Yleisesti käskyistä käytetään numeroa 613, joka kuuluu nimenomaan kirjallisen Tooran käskyjen osioon. Eli siihen ei liity juutalaisten viisaiden käskyjä. Tässä vaiheessa haluan kiinnittää huomion yhteen asiaan: Kristillisen opin piirissä olemme perinteisesti kuulleet, että suuri osa näistä 613 käskystä on rabbien keksintöä. Mutta jos me katsomme 3. Mooseksenkirjasta lukua 19, missä on suuri osa Tooran käskyistä, me tämän luvun luettuamme näemme, että nimenomaan suuret käskyt on kirjoitettu Toorassa. Mutta siihen, millä tavalla me noudatamme näitä käskyjä, me voimme löytää erilaisia kommentteja. Jotkut niitä ovat Toorasta lähtöisin ja jotkut pohjautuvat rabbinistisiin oppeihin.

Ehkä me voimme vielä hyvin perusteellisesti käsitellä tätä asiaa silloin kun me haluamme avata shabatin sisältöä. Kun me myöhemmin käsittelemme perusteellisesti shabatin juhlan viettämistä, siinä me voimme nähdä Toorasta shabatin noudattamista koskevia määritelmiä, ja voimme myös nähdä rabbinistisia käskyjä, jotka haluavat suojella, ettei shabattia rikota. Nimenomaan shabatin vieton määritelmässä me näemme hyvin selvästi, mitä rajoja on Toorassa ja mitä taas rabbinistisessa opetuksessa. Mutta tämä ei millään tavalla kumoa juutalaisten rabbien määritelmiä. Löydämme erotusta nimenomaan

auktoriteettiasemasta. Tämä käskyjen erotus on hyväksytty ortodoksijuutalaisuudessa. Tooran tekstistä me näemme selvästi, että shabatinpäivänä ei saa tehdä työtä. Tätä käskyä ei kukaan voi epäillä. Se on kirjoitettu Toorassa. Mutta siitä, millä tavalla tätä käskyä noudatetaan tavallisessa elämässä, me voimme löytää juutalaisuudessa laajempaa käsitystä. Seuraavaksi me näemme, että Tooran käskyt on jaettu kahteen ryhmään: käskyihin, jotka koskevat ihmisten välisiä suhteita ja käskyihin, jotka koskevat ihmisten ja Jumalan välistä suhdetta. Vähän aiemmin me jo käsitelimme käskyjä, jotka koskevat ihmisten välisiä suhteita. Olemme huomanneet, että tästä käskyn osiosta puhutaan Euroopassa yleisesti etiikkaan liittyvinä käskyinä. Eli juutalaisuudessa oikeudenmukainen suhde toiseen ihmiseen on määritelty Tooran laissa. Hyvin tärkeä on myös laki, joka koskee ihmisen ja Jumalan välejä. Tämä ei ole ainoastaan rituaalisuhde, vaan se pohjautuu nimenomaan uskonelämämme käytännölliseen puoleen, miten me suhtaudumme Jumalaan.

Myös apostolien kirjoituksista me voimme löytää, miten meidän tulee suhtautua ihmisiin ja miten tulee suhtautua Jumalaan. Esimerkiksi 1. Johanneksen kirjeestä 4: 20: ” Jos joku sanoo rakastavansa Jumalaa mutta vihaa veljeään, hän on valehtelija. ” 21: ” Tämä käsky meillä on häneltä: joka rakastaa Jumalaa, rakastakoon myös veljeään. ” Myös on oikein, mitä on kirjoitettu 5: 2: ” Siitä me tiedämme rakastavamme Jumalan lapsia, kun rakastamme Jumalaa ja noudatamme hänen käskyjään. ” 5:3 apostoli Johannes kirjoittaa: ” Rakkaus Jumalaan on sitä, että pidämme hänen käskynsä, ja hänen käskynsä eivät ole raskaita. ” Tässä Johanneskin kirjoittaa meille, että lähimmäisen ja Jumalan rakastaminen ovat hyvin keskeisiä asioita ja riippuvaisia toisistaan.

Vielä on yksi Tooran käskyjen jako osiin: hepreaksi hukim ja mispatim. Tämän käskyjen jaottelun me voimme löytää 5. Mooseksenkirjasta 4: 1: ” Ja nyt Israel, kuule ne käskyt ja säädökset, jotka minä teille opetan. ” Eli sana käskyt on hepreaksi hukim. Ja sana säädökset on hepreaksi mispatim. Mikä on erotus hukim- ja mispatimkäskyjen välillä? Tooran kommentoija Rashi selittää tämän asian Talmudin pohjalta näin: Mispatim-säädökset ovat hyvin yksiselitteisiä ja hyvin helppoja ymmärtää. Me voimme noudattaa niitä, vaikka niiden selitystä ei ole kirjoitettu Tooran käskyjen sisälle. Esimerkiksi käskyt: älä tapa tai älä varasta. Entä sitten hukim-käskyt? Ne sisältävät yleensä käskyjä, joita meidän lihallinen ymmärryksemme ja tahtomme vastustaa. Esimerkiksi Tooran käskyt: älä syö sianlihaa tai älä laita vaatetta, jonka kankaassa on sekä villaa että pellavaa. Rashi sanoo, että hukim-käskyistä on vaikea selittää, miksi niitä pitää noudattaa. Niihin ei ole selitystä, mutta ne ovat silti käskyjä, jotka Kuningas on antanut meille, ja meidän on noudatettava niitä.

Raamatullinen teksti on todella yksiselitteinen. Siis 5. Moos. 4: 1: ” Ja nyt Israel, kuule ne käskyt ja säädökset, jotka minä teille opetan, että seuraisitte niitä,

eläisitte ja ottaisitte omaksenne sen maan... ” Tässä Tooran tekstissä sanat käskyt ja säädökset menevät peräkkäin. Molemmat ovat hyvin tärkeitä eikä niitä eroteta toisistaan. Myöhemmin voimme vielä palata hukim- ja mispatim käskyihin ja säädöksiin, kun otetaan jotain käytännön esimerkkejä. Hukim ja mispatim -käskyt ja säädökset ovat alkuperäisiä Tooran sanoja eikä niitä ole kukaan keksinyt.

Vielä juutalaisuudessa jaetaan käskyjä kahteen ryhmään: henkilökohtaiset käskyt ja yhteiskunnalliset käskyt. Suurin osa käskyistä on henkilökohtaisia, määrätty yksityiselle ihmiselle. Mutta esimerkiksi käskyä, joka koskee oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä, voidaan noudattaa vain yhteiskunnan piirissä. Vielä määritellään käskyt ryhmiin, milloin niitä tulee noudattaa. Jotkut käskyt ovat riippuvaisia ajasta, jolloin niitä voi noudattaa, ja jotkut ovat ajasta riippumattomia. Esimerkiksi lehtimajan-juhlanan on määrätty elämään teltassa suk Kotin sisällä. Toisena vuodenaikana tämä ei ole pakollista. Eli tämä käsky riippuu vuodenajasta. Mutta käsky, missä määrätään tutkimaan Tooraa yöt ja päivät, ei riipu vuodenajasta eikä muusta ajasta.

Tässä on kaikkien käskyjen ryhmittely. Kuinka paljon on käskyjä? Talmudin tekstin mukaan Moosekselle annettiin 613 käskyä. Niistä 365 on kielteisiä käskyjä. Tämä on vuoden ajasta, jossa on 365 päivää. 248 on myönteisiä käskyjä. Ehkä tämä luku tuntuu olevan liian iso. Kuitenkin tätä ei ole kovin vaikea muistaa, koska se sisältää loogisia käskyjä, jotka perustuvat tavalliseen elämään.

Juutalainen perintö puhuu meille, että 10 Jumalan lausumaa käskyä on lausuttu erikseen ja eri tavoin, koska ne kirjoitettiin kahdelle kivitalulle. 10 käskyä ovat hyvin tunnettuja. Näihin 10 käskyyn pohjautuu monen eurooppalaisen kansan etiikka. Voi sanoa, että monen eurooppalaisen kansan moraalitilanne on noussut, kun he ovat ottaneet käyttöön 10 käskyä. Tämä on hyvä asia. Ja tekstistä me näemme, että nämä 10 kirjoitettua käskyä liittyvät nimenomaan Israelin kansaan. Tänä päivänä me voimme hyvin yleisesti kuulla kirkon opissa, että 10 käskyä eivät ole pakollisia noudattaa. Tämä oppi voi aiheuttaa hämmennystä monelle ihmiselle ja viedä heiltä moraalipohjan kokonaan pois. Mitä juutalainen perinne voi vastata tähän kysymykseen?

Juutalaiset rabbit selittävät, että suuri osa käskyistä kuuluu Israelille. Ne on annettu Israelin kansalle. Mutta käskyistä voi löytää säädöksiä, jotka koskevat kaikkia muita kansoja ja koko maailmaa. Juutalaisuudessa on hyvin tunnettu määritelmä seitsemästä Nooan käskystä, jotka kuuluvat kaikille maailman kansoille. Luettelen nyt nämä Nooan käskyt: 1. Älä kumarru epäjumalaa. 2. Älä kiroa Jumalaa. 3. Älä tapa. 4. Älä tee huorin. 5. Älä varasta. 6. Älä syö verta äläkä lihaa elävistä eläimistä. 7. Noudata oikeudenmukaista oikeutta.

Te huomaatte, että nämä Nooan käskyt ovat hyvin lähellä 10 Tooran käskyä. Nooan käsky ei velvoita noudattamaan tarkkaan shabatin säädöksiä. Tämä vie meidät sellaiseen kysymykseen, että kenen kuuluu noudattaa käskyjä. Vaikka käskyt on määrätty Israelin kansalle, me näemme siellä kuitenkin vielä eri ryhmiä. Eli erilaisille ihmisryhmille on asetettu erilaisia käskyjä. Esimerkiksi Israelin kansan keskuudessa on eritelty Aaronin sukukunta, Kohanien ryhmä eli temppelin palvelijat. Ainoastaan heille annettiin käsky siunata seurakuntaa Aaronin siunauksella. Heitä oli kielletty esimerkiksi käymästä hautausmaalla. Oli myös muita käskyjä, jotka liittyivät ainoastaan heidän ryhmäänsä. Toinen ihmisryhmä, joka määriteltin erikseen, ovat naiset. Koska naisen vastuulla on perhe, koti ja lapset, hän ei voi olla riippuvainen ajasta. Sen takia naisen ei ole pakollista elää lehtimajan-juhlan aikana teltassa. Mutta ei häntä myöskään ole kielletty osallistumasta ja elämään teltassa.

Mistä ikäryhmästä tulee vastuullinen noudattamaan käskyjä? Juutalaisuudessa määritelty täysi ikä on tytölle 12 vuotta ja pojalle 13 vuotta. Syntymäpäivän jälkeisenä päivänä pojalle on juhla nimeltään bar mitsva ja tytölle vastaavasti bat mitsva - käskyjen tytär. Silloin ihminen on Tooran mukaisesti täysi-ikäinen ottamaan vastuun kaikista käskyistä. Ennen tätä ikää kaikki vastuu on vanhemmilla sekä kasvatuksesta että myös Tooran lain noudattamisesta.

Tämä on lyhyesti kerrottu kaikista Tooran käskyjen jakamisesta ja määrittämisestä. Käskyt, jotka kuuluvat ei-juutalaiselle, on hyvin vaikea ja monimutkainen asia. Ortodoksijuutalaisten keskuudessa tätä aihetta ei ole edes käsitelty kunnolla. Tänä päivänä on ehkä vain pieniä vihjeitä, miten tämän asian voi ratkaista. Jos meillä on aikaa, otamme yhden tunnin käsitelläksemme tätä aihetta. Me messiaaniset juutalaiset olemme vähän paremmassa asemassa, koska apostolit ovat jättäneet meille käytännöllisiä neuvoja, miten käskyt voi antaa ei-juutalaisille. Ja kuitenkin kahden erilaisen ryhmän eläminen Messiaan ruumiissa on edelleen hyvin ristiriitainen ja avoimeksi jäänyt asia. Mutta käskyt, jotka koskevat Israelin jälkeläisiä, on kysymys, joka on ratkennut jo ennen meitä, hyvin kauan aikaa sitten.

Seuraavilla oppitunneilla me voimme syventää muutamien käskyjen sisältöä. Silloin voimme nähdä, miten nämä käskyt ovat käytännössä ja elävät jokaisen juutalaisen elämässä. Kiitos teille ja palataan seuraavalla oppitunnilla. Tällä oppitunnilla olen lainannut oppimateriaalia kirjasta:

Seev Geisel Juutalainen perinne --- Kirjapaino Jerusalemissa